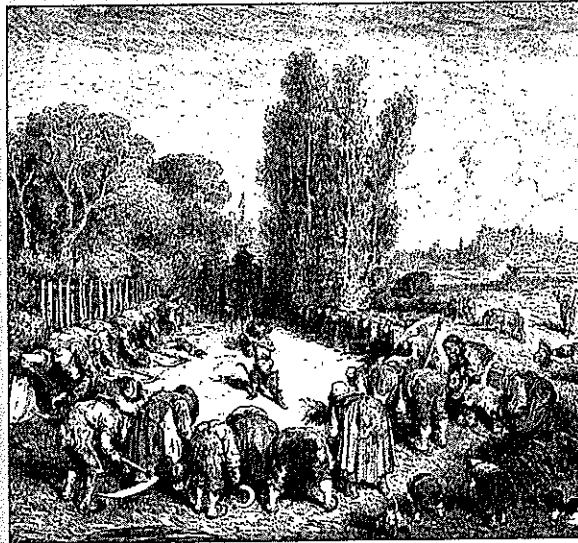

นิทานเรื่อง "แมวใส่บูต" เป็นผลงานของนักเขียนสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 17 ชื่อชาร์ลส์ แปรโรต์ เนื้อเรื่องโดยย่อมีอยู่ว่า เจ้าของโรงสีผู้หนึ่งเมื่อตายได้ทิ้งมรดกแก่ลูกคนเล็กเป็นแมวหนึ่งตัวที่มีความฉลาดแพรวพราว มันร้องขอร้องเท้าบูตคู่หนึ่ง โดยอาสาจะทำให้นายได้ดิบได้ดีให้จงได้ และด้วยเล่ห์กลสารพัดของเจ้าแมวใส่บูต ทำให้ท้ายที่สุดนายของมันได้แต่งงานกับเจ้าหญิง ลูกสาวพระราช

บทความนี้ขอเสนอการตีความนิทานโดยจะใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นเครื่องมือสำคัญ ทั้งนี้พบว่า นิทาน "แมวใส่บูต" นั้นแฝงประเด็นปัญหาเรื่องความเป็นชายไว้อย่างน่าสนใจ

ABSTRACT

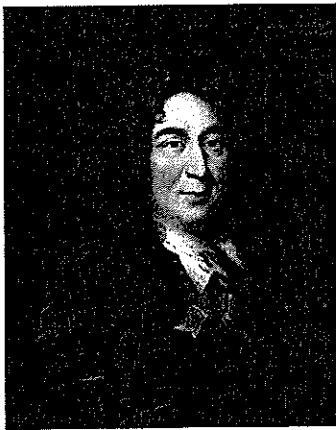
The quest of masculinity in the tale of "Le Chat botté"

Piriyadit Manit

This paper intends to show that in Perrault's tale of "Le Chat botté", the quest of masculinity is an important theme. The protagonist is symbolically castrated by his father. But later, thanks to his cat, he can possess the masculinity and, finally, replace his father's place.

การแสวงหาความเป็นชายในนิทานเรื่อง “แมวใส่บูต”

พริยะดิศ มานิตย์

ชาร์ลส์ แปรโรต์

นิทานเรื่อง “Le Chat botté” (“แมวใส่บูต”¹) เป็นผลงานของนักเขียนสมัยศตวรรษที่ 17 ชื่อชาร์ลส์ แปรโรต์ (Charles Perrault) เนื้อเรื่องโดยย่อมีอยู่ว่า เจ้าของโรงสีผู้หนึ่งมีลูกชายสามคน เมื่อตายได้ทิ้งมรดกแก่ลูกคนเล็กเป็นแมวหนึ่งตัว ที่แรกลูกคนเล็กด้วยความผิดหวังในสิ่งที่ได้จากพ่อ ก็หมายจะกินและถลกหนังแมว แต่แมวตัวนี้มีความฉลาดแพรวพราว มันร้องขอร้องทำบูตคู่หนึ่ง โดยอาสาจะทำให้นายได้ดิบได้ดี

ให้จงได้ และด้วยเล่ห์กลสารพัดของเจ้าแมวใส่บูต (ทั้งการดักจับกระต่ายเพื่อนำไปถวาย เอาใจพระราชินีเพื่อให้ฝ่ายหลังพอใจนายของมัน ทั้งการใช้เล่ห์เอาชนะยักษ์ตนหนึ่ง ทำให้นายของมันกลายเป็นเจ้าของบ้านยักษ์แทน ฯลฯ) ทำให้ในท้ายที่สุดนายของมันได้แต่งงานกับเจ้าหญิง ลูกสาวพระราชินี

บทความนี้ขอเสนอการตีความนิทาน โดยจะใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นเครื่องมือสำคัญ ทั้งนี้พบว่า นิทาน “แมวใส่บูต” นั้นแฝงประเด็นปัญหาเรื่องความเป็นชายไว้อย่างน่าสนใจ ดังจะขออธิบายเป็นประเด็นย่อยใน 3 หัวข้อดังต่อไปนี้

¹ คำแปลชื่อเรื่อง ข้อความอ้างอิง และการถ่ายเสียงชื่อเฉพาะตามที่ปรากฏในบทความนี้เป็นของผู้เขียนบทความ

1. ลูกชายคนเล็กกับการ (ถูกทำให้) หมดความเป็นชาย นิทานเริ่มที่ฉากการแบ่งมรดก

เจ้าของโรงสีผู้หนึ่งเหลือสมบัติทิ้งไว้ให้ลูกชายสามคน เป็นเพียง โรงสี ลา และแมว การแบ่งสรรเป็นไปอย่างรวดเร็ว จนไม่ต้องเรียกทนาย เพราะทนายเหล่านี้คงเขมือบกองมรดก อันน้อยนิดนี้จนหมดไปเป็นแน่ ลูกคนโตได้โรงสี คนรองได้ลา ส่วนคนเล็กได้แมวและไม่อาจพอใจตัวเองได้เลยกับสมบัติ กระจอกทองคำอันนี้

“ถ้าพี่ๆเอามรดกมรดกกันก็คงพออยู่ได้” เขาว่า “แต่ฉันสิ พอกินแมวและถลกหนังมันไปแล้ว ก็คงอดตายเป็นแน่”

ผู้ที่คุ้นเคยกับนิทานแปร์โรต์คงสังเกตเห็นว่า ในนิทานหลายเรื่องจะพูดถึง ปัญหาหนึ่งอยู่เสมอ นั่นก็คือ ปัญหาพ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน ซึ่งบ่อยครั้งตัวละคร ลูกคนเล็กจะได้รับความรักน้อยที่สุด หรือมิฉะนั้นก็เป็นที่รังเกียจในสายตา พ่อแม่รวมไปถึงพี่น้อง ตัวอย่างที่ชัดที่สุด คือ “ซินเดอเรลลา” (Cendrillon) ผู้ถูกแม่เลี้ยงและพี่สาวต่างมารดาถากถำแกล้งสารพัด ในกรณีนิทาน “แมวใส่บูต” นี้ก็เช่นกัน จะเห็นว่าผู้เป็นพ่อแบ่งมรดกให้ลูกชายทั้งสามราวกับเลือกที่รักมัก ที่ชัง สิ่งที่ลูกคนเล็กได้ไปนั้นแทบหาค่ามิได้เมื่อเทียบกับพี่ชายทั้งสอง

ในเชิงสัญลักษณ์ กล่าวได้ว่าการจัดสรรมรดกของพ่อนั้นกระทบต่อความเป็นชายของลูกคนเล็กอย่างลึกซึ้ง ‘โรงสี’ และ ‘ลา’ ซึ่งพี่คนโตและพี่คนรอง ได้ไปเป็นลำดับนั้น เชื่อมโยงกับการทำงานในลักษณะที่ต้องใช้แรงงาน อันเป็นงานที่โดยทั่วไปแล้วเป็นของบุรุษเพศ ตัวละครพ่อมิได้มอบ ‘ความเป็นชาย’ ให้แก่ลูกคนเล็กอย่างเต็มที่มอบให้ลูกอีกสองคน แต่กลับให้ ‘แมว’ ซึ่งนักวิจารณ์บางคนตีความว่าเป็นสัญลักษณ์เพศหญิง (Soriano 1968 : 432) คำว่า ‘แมว’ ในภาษาอังกฤษ มีคำหนึ่ง คือ ‘pussy’ ซึ่งเมื่อใช้ในลักษณะเป็นคำแสลง จะหมายถึงอวัยวะเพศหญิง ส่วนในภาษาฝรั่งเศส ‘แมว’ ตรงกับคำว่า ‘chat’ เป็นคำพ้องเสียงกับคำว่า ‘chas’ ที่แปลว่ารูเข็ม ซึ่งในทางจิตวิเคราะห์หัตถ์ใดที่มี

การแสดงคริสตนาฏกรรมที่หมู่บ้านโอแบร์อำมร์เกาในเยอรมนี

ลักษณะเป็นรู เป็นช่องที่วัตถุอื่นสามารถสอดใส่เข้าไปได้ ฟังถือเป็นสัญลักษณ์แห่งสตรีเพศ นอกจากนี้ คำว่า ‘chat’ ยังชวนให้นึกถึงคำกริยา ‘châtrer’ ซึ่งแปลว่า ตัดอวัยวะเพศ หรือกล่าวสั้นๆ คือ ‘ตอน’

รวมความแล้ว ตัวละครผู้มีได้มอบความเป็นชายให้ลูกคนเล็ก แต่กลับ ‘ตอน’ หรือทำให้หมดความเป็นชายนั้นไปด้วยการมอบสิ่งที่ถือเป็นความเป็นหญิงให้ และความผิดหวังของลูกคนเล็ก :

ส่วนคนเล็กได้แมวและไม่อาจปลอบใจตัวเองได้เลยกับสมบัติ
กระจอกงอแงนี้

“ถ้าพี่เอาจมรดกรวมกันก็คงพออยู่ได้” เขาว่า “แต่ฉันสิ
พอกินแมวและถลกหนังมันไปแล้ว ก็คงอดตายเป็นแน่”

ก็น่าจะตีความได้ว่าเป็นความรู้สึกรันทดของบุรุษที่มีอาจครอบครองความเป็นชายนั่นเอง

2. การแสวงหาความเป็นชาย และการถือกำเนิดขึ้นใหม่

ข้างฝ่ายตัวละครแมว เมื่อเห็นผู้เป็นนายน้อยใจในโชคชะตาก็นเสนอตัวช่วยเหลือ

“อย่าเป็นทุกข์ไปเลย นายข้า ท่านเพียงนำถุงมาให้ข้าใบหนึ่ง
และสั่งตัดรองเท้าบูตสำหรับเดินลุยกอหนามคู่หนึ่ง แล้วท่านจะ
เห็นว่าส่วนแบ่งมรดกของท่านนั้นไม่ได้เลวร้ายอย่างที่ท่านนึกเลย”

เมื่ออ่านนิทานต่อจากนี้ไปก็จะทราบว่า ที่แมวขอรองเท้าบูตคู่นั้นนั้นก็เพื่อเดินลุยกอหนามไปดักจับกระต่าย และที่แมวทำเช่นนั้นก็เพื่อจะนำกระต่ายไปถวายพระราชา เป็นแผนของแมวเจ้าเล่ห์ที่หมายให้พระราชาพอกพอใจในนายของมัน

เมื่อได้สิ่งที่ขอ แมวใส่รองเท้าบูตของมันอย่างสง่างาม ขา
หน้าทั้งสองถือเชือกถุงที่เอาพาดคอไว้ แล้วเข้าไปในป่าที่ซึ่งมี
กระต่ายอยู่มากมาย แมวใส่เหยื่อล่อในถุง ลงนอน แสร้งทำเป็น

ตาย เพื่อรอกระต่ายที่ยังอ่อนต่อโลกเข้ามากินเหยื่อที่วางไว้
ไม่ทันไร มันก็สบโอกาส เพราะกระต่ายตัวหนึ่งเดินเข้ามาในถ้ำ มัน
รีบจัดการตีสอก ตะครุบเหยื่อ และสังหารอย่างไร้ความปราณี

ด้วยความพอใจในเหยื่อ แมวไปพบพระราชากับขอเข้าเฝ้า
มีผู้พามันไปยังห้องพระราชากับ เมื่อเข้าห้องไปแล้ว มันแสดงความ
เคารพต่อพระราชากับ และกล่าวว่า

“ขอเดชะ นี่คือกระต่ายป่า ซึ่งท่านมาร์กี เดอ การาบาส (เป็น
ชื่อที่แมวเสกสรรปั้นแต่งให้นายของมัน) ใช้ชื่อนำมาถวายท่าน”

“จงไปบอกนายของเจ้า” พระราชาตอบ “ว่าข้าขอบใจ และ
เขาทำให้ข้าพอใจ”

อีกครั้งหนึ่ง แมวไปซ่อนตัวในทุ่งหญ้าสาละแห่งหนึ่ง เปิดดู
ไว้ตามเดิม เมื่อนกกระทาสองตัวเดินเข้ามาในถ้ำ มันตีสอก
แล้วตะครุบเหยื่อไว้ทั้งสองตัว จากนั้นก็นำไปถวายพระราชากับ
อย่างเดียวกับที่เคยไปถวายกระต่ายป่า พระราชากับนกกระทา
สองตัวด้วยความยินดียิ่ง พระองค์ตอบแทนแมวด้วยของขวัญ
เล็กๆน้อยๆ แมวยังคงนำของไปถวายพระราชากับเช่นนี้อีก บางครั้ง
บางครั้งตลอดเวลาสองถึงสามเดือน

ดาวิด รุฟเฟล (David Ruffel) ถือว่าตัวละครแมวนั้นแท้จริงแล้ว เป็น
ตัวแทนของความรู้สึกนึกคิด จิตใจด้านมืดของตัวละครลูกชายคนเล็ก (Ruffel
2006 : 87) ถ้ายอมรับการตีความนี้ ความต้องการของแมวก็น่าจะเป็นความ
ต้องการของลูกคนเล็ก ฉะนั้นจึงควรพิจารณาต่อไปว่า การที่แมวร้องขอรองเท้า
บูตินั้นสื่อถึงความต้องการประการใดของตัวละครลูกคนเล็ก

ที่จริงแล้ว ‘รองเท้าบูต’ ในที่นี้อาจตีความได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ขององคชาต
อันที่จริง ‘รองเท้าบูต’ นั้นนอกจากจะปรากฏในนิทาน “แมวใส่บูต” แล้ว ยังพบ
ในนิทานอีกเรื่องของแปร์โรต์ คือเรื่อง “เจ้าตัวเล็ก” (“Le Petit poucet”) ด้วย
ในนิทาน “เจ้าตัวเล็ก” แปร์โรต์ระบุว่า ‘รองเท้าบูต’ นั้นมีอำนาจวิเศษ สามารถ

ปรับขนาด ยืดหด เปลี่ยนไปตามขนาดเท้าผู้สวมใส่ ข้อมูลเช่นนี้ดูเผินๆ เหมือนจะเป็นรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นไปตามลักษณะนิทานซึ่งมักสอดแทรกองค์ประกอบเหนือจริงลงไปเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่ ‘รองเท้าบูต’ สามารถพองตัวขยายใหญ่ขึ้นได้นั้น ลักษณะดังกล่าวก็ชวนให้นึกถึงอวัยวะเพศชายอยู่ไม่น้อย อนึ่ง คำว่า ‘รองเท้าบูต’ ตรงกับคำในภาษาฝรั่งเศสว่า ‘botte’ ผู้เชี่ยวชาญนิทานแฟร์โรต์ชื่อมาร์ค โซรียาโน (Marc Soriano) ตั้งข้อสังเกตว่า แฟร์โรต์นั้นชอบที่จะเล่นกับถ้อยคำ คำพ้องรูป พ้องเสียง คำที่รูปเขียนใกล้เคียงกัน หรือออกเสียงใกล้เคียงกัน ในกรณีของคำว่า ‘botte’ โซรียาโนลงความเห็นว่างว่า แฟร์โรต์น่าจะสนใจเล่นคำ และชวนให้ผู้อ่านนึกถึงความใกล้เคียงกันระหว่างคำว่า ‘botte’ กับคำว่า ‘bite’ โซรียาโนอ้าง “พจนานุกรมภาษาฝรั่งเศสตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 17 ถึงปัจจุบัน” (Dictionnaire Général de la Langue française du commencement du XVIIe siècle à nos jours) ซึ่งอธิบายว่า คำว่า ‘bite’ นั้นหมายถึงอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ติดตั้งหน้าเรือ และคำว่า ‘bite’ ก็ยังใช้ในเชิงหยาบโหลน หมายถึงองคชาตได้ด้วย (Soriano 1968 : 433)

การร้องขอรองเท้าบูตจึงสื่อถึงการแสวงหาความเป็นชายซึ่งถูกคนเล็กถูกพ่อลิดรอนไป แมวซึ่งสื่อความเป็นหญิง เมื่อใส่บูตแล้วกลับสื่อถึงความเป็นชาย เพราะตามปรกติแมวเป็นสัตว์ที่เดินสี่ขา แต่เมื่อใส่บูตก็กลายมาเดินสองขาแบบมนุษย์ (ดูภาพประกอบด้านข้าง) ความเปลี่ยนแปลงของลำตัวที่อยู่แนวนอนมาเป็นแนวตั้ง ชวนให้นึกถึงการแข็งตัวขององคชาต (l'érection) และเมื่อแมวแสดงถึงความเป็นชายโดยสมบูรณ์เช่นนั้นแล้ว มันก็ออกดักจับกระต่ายไปให้พระราชินี ซึ่งแม้นิทานไม่กล่าวโดยตรง แต่ก็เดาได้ไม่ยากว่ากระต่ายป่านั้นแมวหมายจะไปมอบให้พระราชินี อันเป็นความสุขทางปากอย่างหนึ่ง (le plaisir oral) อย่างไรก็ตาม การแสวงหาความสุขทางปากดังกล่าว ซึ่งแมวต้องใช้อุ้งเล็บหนึ่งหลอกล่อเหยื่อ เมื่อเหยื่อติดกับก็โคดตะกระบและฆ่าทิ้งเสีย รูปแบบการแสวงหาความสุขเช่นนี้เป็นไปอย่างก้าวร้าวรุนแรง มีลักษณะเชิงรุก (l'activité) ชัดเจน (น่าจะคิดว่า ภาพอุ้งที่เปิดปากรอให้เหยื่อเดินเข้ามา แล้วก็ปิดปากโดยฉับพลันนั้น แท้จริงแล้วก็สื่อถึงการกีดกันเอง) การแสดงความก้าวร้าว

ภาพประกอบนิทานเรื่อง “แมวใส่บู๊ต”

วาดโดยกุสตาฟ ดอว์

ที่มาของภาพ : <http://fr.wikisource.org/>

และการแสดงพฤติกรรมเชิงรุกนั้น ก็เป็นการแสดงออกแบบเพศชาย อันเป็นผลสืบเนื่องจากเมื่อแมวยืน “ตัวตรง” ได้แล้วนั่นเอง

แมวพยายามทุกวิถีทางให้ พระราชาได้รู้จักกับนายของมัน ซึ่ง หากแมวทำสำเร็จก็เท่ากับว่ามันได้นำ ลากก้อนโตมาให้นายของมัน สมกับที่ มันสัญญาไว้ว่า “แล้วท่านจะเห็นว่า ส่วนแบ่งมรดกของท่านนั้นไม่ได้ เลวร้ายอย่างที่ท่านนึกเลย” เราได้เห็น แล้วว่าแผนการขั้นแรกของแมวคือนำ กระต่ายป่าไปมอบให้พระราชา ซึ่งก็ ลุล่วงไปด้วยดี

แผนขั้นต่อมานั้นก็น่าสนใจในเชิงสัญลักษณ์ไม่น้อย แมวออกอุบายให้นายมันเปลี่ยนผ้าแล้วลงไปแม่น้ำแห่งหนึ่งที่มันรู้ว่าพระราชาจะผ่านไปแถวนั้น อุบายของมันคือ เมื่อพระราชามาถึงบริเวณแม่น้ำ มันจะนำเสื้อผ้าของนายไปซ่อน แล้วร้องตะโกนขอความช่วยเหลือ ทำนองว่านายมันกำลังจมน้ำ ช้ำยังมีโจรมา ปล้นเสื้อผ้านายมันไปอีก อุบายนี้ได้ผล เมื่อพระราชาเสนอความช่วยเหลือโดยให้คนของตนนำเสื้อมามอบแก่นายของแมวเจ้าเล่ห์ และอุบายนี้ยังเอื้อให้นายมัน ได้รับความเอ็นดูจากพระราชาด้วย

พระราชาสั่งข้าราชการให้หาเสื้อที่สวยงามที่สุดของพระองค์ มามอบแก่นายมาร์ก เดอ การาบาส์ ซึ่งพระราชาแสดงความเอ็นดู เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เสื้อที่นำมาให้มาร์กใส่นั้นยังขับเน้นรูปร่าง หน้าตาที่ดีของเขา (เขาเป็นคนรูปร่างหน้าตาดี)

เมื่อผู้เป็นนายได้รู้จักกับพระราชาแล้ว ต่อมาแมวก็กววางแผนทำให้พระราชา
เข้าใจว่านายซึ่งมันอุปโลกน์ขึ้นเป็น ‘มาร์กี เดอ การาบาส’ นั้นยิ่งใหญ่ คู่ควร
จะเป็นลูกเขยพระราชา เมื่อพระราชาจะผ่านทุ่งนาแห่งหนึ่ง แมวเจ้าเล่ห์ก็ออก
อุบายหวังให้พระราชาเข้าใจว่าทุ่งนาแห่งนั้นเป็นของนายมัน เพื่อการนี้ มันข่มขู่
ขานาในท้องทุ่งว่า

“เจ้าพวกคนทำนาทั้งหลาย ถ้าไม่ทูลพระราชาว่าทุ่งนาแห่ง
นี้เป็นของท่านมาร์กี เดอ การาบาสล่ะก็ พวกเจ้าจะต้องถูกสับเป็น
ชิ้นๆ อย่างแน่นอน”

และแมวจะใช้อุบายเดิม เทียวข่มขู่ชาวบ้านไปทั่วเพื่อให้ชาวบ้านบอก
พระราชาว่าที่ดินทั้งหลายล้วนเป็นของนายมันทั้งสิ้น

เมื่ออ่านนิทานจนจบเรื่องจะทราบ ว่า แผนการทุกขั้นตอนที่แมววางไว้
สำเร็จลุล่วงโดยสมบูรณ์ พระราชาเชื่อโดยสนิทใจว่านายของมันคือ “มาร์กี เดอ
การาบาส” และก็พอใจในตัวมาร์กีหนุ่มน้อยผู้นี้อย่างยิ่ง กระทั่งยินยอมยก
เจ้าหญิงผู้เป็นธิดาให้ จนสุดท้ายตัวละครลูกคนเล็กซึ่งจากตอนต้นมีสมบัติติดตัว
เป็นเพียงแมวตัวหนึ่ง แต่มาตอนนี้ได้เลื่อนสถานะเป็นถึงลูกเขยพระราชา (ซึ่งมี
แนวโน้มอย่างยิ่งว่าจะได้เป็นพระราชาคนต่อไป) ความเปลี่ยนแปลงนี้ ดูเผินๆ
เหมือนเป็นเพียงการเลื่อนสถานะทางสังคม กล่าวคือ ลูกละครคนเล็กได้เปลี่ยน
จากความเป็นชนชั้นพ่อค้า หรือชนชั้นกลาง มาสู่ชนชั้นศักดินาในรูปของ “มาร์กี”
ผู้ครองที่ดินมหาศาล อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไป ก็อาจกล่าวได้ว่า
แมวได้สร้างตัวตนหรืออัตลักษณ์อันใหม่ให้แก่นายของมัน การสถาปนาม
“มาร์กี เดอ การาบาส” ก็ดี การหลอกเอาที่ดินผู้อื่นมาเป็นของนายมันก็ดี
การให้นายของมันเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวกษัตริย์ก็ดี เหล่านี้ถือ
ได้ว่า ตัวละครลูกคนเล็กได้ถือกำเนิดขึ้นใหม่อีกครั้ง เขามีค่าใช้จ่ายที่ไม่มีความ
เป็นชายอีกต่อไป แต่เป็นชายที่มีอำนาจเพียงพอที่จะเป็นสามีของเจ้าหญิงแห่ง
อาณาจักรที่เขาอาศัยอยู่ เหตุการณ์ที่แมวให้นายของมันลงไปซ่อนตัวในน้ำ
มีส่วนเสริมความหมายเชิงสัญลักษณ์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ น้ำมีนัยยะถึงการ

ให้กำเนิด (น้ำคร่ำในครรภ์มารดา) เมื่อตัวละครลูกคนเล็กกลับขึ้นมาจากน้ำ เพื่อพบกับพระราชินี เขามีโซ่ลูกเจ้าของโรงสีที่มีความเป็นหญิงเป็นสมบัติติดตัวอีกต่อไป แต่บัดนี้เขาได้ “เกิดใหม่” กลายเป็นมาร์ก เดอ การบาส ผู้มีความเป็นชาย (มีแมวใส่บูต “ยีน” เคียงข้าง) และพร้อมจะใช้ความเป็นชายนั้นกับเจ้าหญิงที่พระราชชายกให้ เท่ากับว่าในตอนจบ ตัวละครลูกคนเล็กได้ครอบครองความเป็นชายได้โดยสมบูรณ์นั่นเอง

3. การทำตัวให้เหมือนพ่อ

แต่ก่อนจะให้นายของมันเป็นได้แต่งงานกับเจ้าหญิง แมวต้องเผชิญหน้ากับตัวละครสำคัญตัวหนึ่งในนิทาน นั่นคือยักษ์

แมวเดินทางมาพบปราสาทหลังหนึ่งซึ่งมียักษ์เป็นเจ้าของ มันต้องการให้พระราชินีเข้าใจว่าปราสาทหลังนี้เป็นของทำนมาร์ก เดอ การบาสเช่นกัน นิทานบรรยายฉากการเผชิญหน้าระหว่างแมวกับยักษ์ไว้อย่างค่อนข้างน่าตื่นเต้น

ยักษ์ต้อนรับแมวด้วยมารยาทเท่าที่ยักษ์ตนหนึ่งจะทำได้
ทั้งยังให้แมวดำนั่งพัก

“มีคนบอกข้าว่า” แมวเอ๋ย “ท่านมีพรวิเศษสามารถแปลง
กายเป็นสัตว์ได้ทุกชนิด เช่นจะเป็นสิงโตก็ได้ จะเป็นช้างก็ได้ ใช้
หรือไม่”

“ถูกต้องแล้ว” ยักษ์ตอบทันทีทันใด “และเพื่อเป็นการพิสูจน์
ข้าจะให้เจ้าได้เห็นข้ากลายเป็นสิงโต”

เมื่อเห็นสิงโตอยู่เบื้องหน้า แมวตื่นตกใจจนต้องตะกายไป
บนรางน้ำ ซึ่งก็ลำบากเอาการอยู่ ด้วยว่ารองเท้าบูตไม่เอื้อต่อการ
เดินบนกระเบื้องมุงหลังคานัก ไม่ก็อึดใจต่อมา เมื่อเห็นว่ายักษ์ไม่ใช่
สิงโตแล้ว มันจึงเดินลงมาและสารภาพว่ามันกลัวเหลือเกิน

“มีคนอื่นบอกข้าอีก” แมวเอ๋ย “ซึ่งข้าก็ไม่มีใครเชื่อเท่าใดดอก
ว่าท่านสามารถแปลงกายเป็นสัตว์ขนาดเล็กก็ได้ เช่นจะเป็นหนูนา
ก็ได้ จะเป็นหนูบ้านก็ได้ แต่ข้าบอกตรงๆ ข้าว่านั่นมันเป็นไปได้”

การแสดงคริสตนาฏกรรมที่หมู่บ้านโอแบร์อำแมร์เกาในเยอรมนี

“เป็นไปได้งั้นหรือ” ยักษ์ว่า “เจ้าจะได้เห็น”

ทันใดนั้นเอง ยักษ์แปลงกายเป็นหมู่บ้าน วิ่งไปวิ่งมาอยู่บน
พื้น ทันทิที่แมวเห็นหนู ก็กระโดดตะครุบและจัดการกินเสีย

แมวกำราบยักษ์และยึดปราสาทได้สำเร็จ ถึงขั้นนี้ พระราชาก็พอใจใน
มาร์กี เดอ การาบาส์อย่างยิ่ง กระทั่งยินดียกลูกสาวให้

ระหว่างนั้นเอง พระราชาผ่านมาแถวประสาทหลังงามของ
ยักษ์ และเกิดอยากเข้าไปข้างใน แมวได้ยินเสียงรถม้าข้ามสะพาน
หกมา จึงรีบวิ่งไป และกล่าวกับพระราชาว่า

“ขอเดชะ ยินดีต้อนรับพระองค์สู่ประสาทของท่านมาร์กี
เดอ การาบาส์”

“อะไรกัน ท่านมาร์กี ประสาทหลังนี้ก็เป็นของท่านด้วยหรือ
ไม่มีสิ่งใดจะงามเทียบลานแห่งนี้ และบรรดาอาคารที่รายล้อมอีก
แล้ว เราเข้าไปดูข้างในกันเถิด”

ท่านมาร์กียื่นมือช่วยเจ้าหญิงวิยสา และเดินตามพระราชา
ซึ่งขึ้นไปบนประสาทเป็นคนแรก พวกเขาเข้าไปในห้องขนาดใหญ่
ห้องหนึ่ง ซึ่งมีอาหารว่างที่จัดไว้โอ้อาหารหา ซึ่งยักษ์จัดเตรียมไว้
ต้อนรับเพื่อนของมันซึ่งควรจะมาในวันเดียวกันนี้ แต่ก็คงจะไม่กล้า
เข้ามาหากว่าพระราชาอยู่ในประสาท พระราชาต้องใจในความ
เพียบพร้อมของท่านมาร์กี เดอ การาบาส์ เช่นเดียวกับบิดาของ
พระองค์ซึ่งก็หลงใหลคลั่งไคล้ตัวเขา เมื่อพระราชาตระหนักถึง
ทรัพย์สินสมบัติที่เขาครอบครองอยู่ ก็เอ่ยขึ้น หลังจากดื่มไปห้าหก
แก้วว่า

“อยู่ที่ท่านละ ท่านมาร์กี ว่าจะมาเป็นลูกเขยข้าหรือไม่”

มาร์กีแสดงท่าคารวะเพื่อตอบรับเกียรติที่พระราชามอบให้
และในวันเดียวกันนั้นเอง ก็ได้แต่งงานกับองค์หญิง แมวกลายเป็น

ขุนนางใหญ่ จะวิ่งจับหนูก็เพื่อความเพลิดเพลินใจเท่านั้น

นักวิจารณ์เห็นพ้องต้องกันว่าในนิทานนั้น ยักษ์เป็นสัญลักษณ์ของพ่อ ตาวิต รุฟเฟล เสนอว่ายักษ์สื่อถึงอำนาจการเขมือบของผู้เป็นพ่อ (le pouvoir dévorateur des pères) (Ruffel 2006 : 114) ขณะที่ มาร์ค อาแล็ง เดกียงส์ (Marc Alain Descamps) เสนอว่ายักษ์ โดยเฉพาะในนิทานเรื่อง “แมวใส่บูต” นั้น เป็นสัญลักษณ์ของพ่อผู้ตอนอวัยวะเพศ (le terrible père castrateur) (Descamps : <http://www.europsy.org/marc-alain/contedefee.html>.) จิตวิเคราะห์เชื่อว่าเด็กชายต้องการครอบครองแม่ในฐานะวัตถุทางเพศ และความต้องการนั้นเองทำให้เด็กชายเกิดความรู้สึกเชิงปฏิกิริยากับผู้เป็นพ่อ เพราะเด็กชายจะถือว่าพ่อเป็นคู่แข่งและเป็นอุปสรรคต่อความรักที่ตนรู้สึกต่อแม่ ฉะนั้นสักๆ แล้วเด็กชายย่อมอยากกำจัด และหมายจะครอบครองตำแหน่งที่พ่อครองอยู่ (ซึ่งนั่นก็คือตำแหน่งความเป็นคนรักของแม่) ในนิทาน “แมวใส่บูต” แม้จะไม่มีประเด็นปัญหาเรื่องความรักระหว่างเด็กชายกับแม่ แต่ชัดเจนว่า

ภาพประกอบนิทานเรื่อง “แมวใส่บูต” วาดโดยกุสตาฟ ดอเร
ที่มาของภาพ <http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Lechatbotte4.jpg>

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูกขายนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในตอนต้น พ่อคือผู้ลิดรอนความเป็นชายไปจากลูกชาย ในตอนนี้ลูกชายได้แสวงหาจนได้ ครอบครองความเป็นชาย และกลับมาเผชิญกับยักษ์ซึ่งเป็นตัวแทนพ่ออีกครั้ง การที่แมวดองเผชิญหน้ากับยักษ์ และจัดการกินยักษ์เพื่อให้นายของมันครอบครองประสาทของยักษ์นั้น จึงสามารถตีความได้ว่าเป็นความพยายามของเด็กชาย คนหนึ่งซึ่งพยายามท้าทายอำนาจพ่อ และพยายามยึดตำแหน่งแห่งที่ของพ่อนั่นเอง

นอกจากนี้ ในตอนท้ายที่นิทานเอ่ยถึง “อาหารว่าง” นั้น เราอาจตั้งข้อสงสัยว่าแท้จริงแล้ว แมว นายของมัน พระราชา และเจ้าหญิงกำลังจะกินอะไรกัน ทั้งนี้เพราะนิทานระบุว่า “อาหารว่าง” นั้น เป็นของที่ยักษ์เตรียมไว้เลี้ยงต้อนรับเพื่อนๆ ของมัน มาร์ค เอสโกลา (Marc Escola) เสนอว่าที่จริงแล้วอาหารว่างดังกล่าวก็คือเนื้อมนุษย์นั่นเอง ! เพราะเป็นธรรมเนียมเองที่ยักษ์จะกินเนื้อมนุษย์ (Escola 2005 : 132-134) อนึ่ง ภาพวาดประกอบนิทานของศิลปินกุสตาฟ ดอเร่ (Gustave Doré) ซึ่งดูจะจงใจวาดภาพร่างเด็กบนจานสลัด ก็ดูเหมือนจะยืนยันการตีความของเอสโกลา (ดูภาพประกอบข้างบน) ฉะนั้น เมื่อแมวและท่านมาร์กเดอ การาบาส์ กินเนื้อคนในตอนท้าย พวกเขาก็ไม่ต่างอะไรไปจากยักษ์ หรือจะพูดให้ชัดกว่านั้นก็คือ พวกเขาได้กลายเป็นยักษ์เสียเองแล้ว เท่ากับว่าได้ครอบครองตำแหน่งของพ่อโดยสมบูรณ์ เพราะได้ทั้งกำจัดพ่อทิ้ง ได้ยึดที่พำนักของพ่อ และได้กลายเป็นพ่อแล้วเสียเอง

เมื่อความเป็นชายถูกเติมเต็มโดยบริบูรณ์ นิทานก็จบลงด้วยความสุข และ “ความเพลิดเพลินใจ” แบบบุรุษเพศ

มาร์กก็แสดงท่าการระเพื่อตอบรับเกียรติที่พระราชามอบให้ และในวันเดียวกันนั่นเอง ก็ได้แต่งงานกับองค์หญิง แมวกลายเป็นขุนนางใหญ่ จะวิ่งจับหนูก็เพื่อความเพลิดเพลินใจเท่านั้น

บรรณานุกรม

- พิริยะติศ มานิตย์. (2553). *ปมเอดิปปัสในนิทานแปร์โรต์*. กรุงเทพมหานคร :
โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- Bellemin-Noël, Jean. 1983. *Les contes et leurs fantasmes*. Paris :
P.U.F.
- Descamps, Marc Alain. *Psychanalyse des contes de fées*. [En ligne].
URL : <http://www.europsy.org/marc-alain/contedefee.html>.
Consulté le 21 novembre 2008.
- Escola, Marc. 2005. *Contes, Charles Perrault*. Paris : Éditions
Gallimard.
- Perrault, Charles. 2006. *Contes, Illustration de Gustave Doré. Présen-
tation, notes et guide de lecture par Annie Collognat-Barès,
Dominique Brunet, Frédéric Dronne*. Paris : Pocket.
- Ruffel, David. 2006. *Les contes de Perraults*. Coll.Profil Bac. Paris :
Hatier.
- Soriano, Marc. 1968. *Les contes de Perrault, culture savante et
traditions populaires*. Paris : Éditions Gallimard.

